

#037: (B) L'ÚBOZVUČNÁ SLOVENČINA

#037: (B) МИЛОЗВУЧНА СЛОВАЦЬКА

SLOVENSKÝ TRANSKRIPT

Ahojte, vítam vás pri počúvaní podcastu SlovakforU.

Volám sa Zuzana a mojím snom je pomôcť vám naučiť sa slovenčinu. Všetky informácie k podcastu spolu s prekladmi do ruštiny a ukrajinčiny nájdete na www.slovakforu.sk.

Dnes si povieme viac o slovenskom jazyku, ktorý sa učíte.

Podme na to!

V ľahšej úrovni podcastu na tému "Môžete to zopakovať?" sme si povedali pár viet, ktoré môžete použiť, ak ešte nevíete dobre po slovensky.

V tejto časti, ktorá bude trochu ťažšia a zameraná viac na počúvanie, si povieme viac o slovenskom jazyku a jeho histórii. Nebojte sa, nemusíte sa ju učiť naspamäť, ak vás nečaká napríklad maturita zo slovenského jazyka.

Slovenčina patrí do skupiny západoslovanských jazykov spolu s češtinou, poľštinou, lužickou srbčinou a kašubčinou. Priznám sa, že o kašubčine som doteraz nevedela a tiež som sa pri tvorbe tejto časti podcastu naučila niečo nové :)

Po slovensky hovorí na Slovensku približne 5 miliónov ľudí, no hovorí sa ňou aj v zahraničí, napríklad v Českej republike, Poľsku, Maďarsku, Rumunsku, Srbsku ale aj v Kanade a Spojených štátoch, kde ňou hovoria slovenskí emigranti.

Podme sa pozrieť na históriu nášho lúbozvučného jazyka, ktorá siaha až do 9. storočia. Vtedy bola Dunajská kotlina osídlená Slovanmi, ktorí vytvorili prvý slovanský štát, ktorý poznáme pod názvom Veľká Morava.

V roku 863 Veľkomoravské knieža Rastislav prijal vyslancov byzantského cisára Michala – solúnskych bratov Konštantína-Cyrila a Metoda, ktorí so sebou priniesli náboženské a bohoslužobné knihy, preložené do staroslovienčiny.

Priniesli tiež písmo nazývané hlaholika. Vznikla z malých písmen gréckej abecedy. Písmo neskôr zjednodušili ich žiaci a nazvali ho po svojom učiteľovi cyrilikou a za základ si zobrali veľké písmená gréckej abecedy, napríklad v ruštine, ukrajinčine a bulharčine sa toto písmo používa dodnes.

Ich príchod si každoročne pripomíname sviatkom svätého Cyrila a Metoda, ktorý oslavujeme 5. júla. Viac o sviatkoch si môžete vypočuť v časti 26 - "Štátne sviatky".

Po rozpade Veľkej Moravy bolo Slovensko začlenené do Uhorského kráľovstva, v ktorom sa udomácnil latinský jazyk. Na Slovensku sa tiež písalo zväčša latinsky až do polovice 19. storočia.

УКРАЇНСЬКИЙ ТРАНСКРИПТ

Привіт! Ласкаво просимо до прослуховування подкасту SlovakforU.

Мене звати Зузана і я мрію допомогти тобі вивчити словацьку мову. Усю інформацію про подкаст разом із перекладами російською та українською мовами можна знайти на сайті www.slovakforu.sk.

Сьогодні ми більше поговоримо про словацьку мову, яку ви вивчаєте. почнемо!

На більш легкому рівні подкасту на тему "Чи можеш ти зробити це знову?" ми сказали кілька речень, які ви можете використати, якщо ви ще погано знаєте словацьку мову.

У цій частині, яка буде трохи складнішою та зосередженою більше на слуханні, ми більше поговоримо про словацьку мову та її історію. Не хвилюйтеся, вам не потрібно вчити її напам'ять, якщо вас не чекає, наприклад, атестат зі словацької мови.

Словацька мова належить до групи західнослов'янських мов разом із чеською, польською, лужицько-сербською та кашубською. Зізнаюся, я досі не знав про кашубську мову, і я також дізнався щось нове, створюючи цю частину подкасту :)

У Словаччині словацькою розмовляє приблизно 5 мільйонів людей, але нею розмовляють і за кордоном, наприклад, у Чехії, Польщі, Угорщині, Румунії, Сербії, а також у Канаді та Сполучених Штатах, де нею розмовляють словацькі емігранти.

Давайте зазирнемо в історію нашої милозвучної мови, яка сягає 9 століття. У той час басейн Дунаю був населений слов'янами, які створили першу слов'янську державу, відому як Велика Моравія.

У 863 році великоморавський князь Растислав прийняв ємісарів візантійського імператора Михаїла - солунських братів Костянтина-Кирила і Мефодія, які привезли з собою релігійні та богослужбові книги, перекладені старослов'янською мовою.

Привезли й письмо, яке називається глаголика. Він утворився з малих літер грецького алфавіту. Згодом їхні учні спростили письмо і назвали його кирилицею на честь свого вчителя, а за основу взяли великі літери грецького алфавіту, наприклад, у російській, українській та болгарській мовах це письмо використовується й сьогодні.

Їхній прихід ми згадуємо щороку празником святих Кирила і Мефодія, який відзначаємо 5 липня. Детальніше про свята можна почути в розділі 26 - «Державні свята».

Після розпаду Великої Моравії Словаччина була включена до складу Угорського королівства, в якому прижилася латинська мова. У Словаччині до середини 19 століття в основному писали латиною.

Medzi českými krajinami a Slovenskom stále existovali kultúrne kontakty. Zintenzívnili sa po založení pražskej univerzity roku 1348, na ktorej študovali aj Slováci. Čeština na našom území sa rozširovala pod vplyvom husitských výprav na Slovensko.

Český jazyk, do ktorého bola preložená biblia, sa na Slovensku používal ako spisovný jazyk do konca 18. storočia. Do tohto jazyka postupne prenikali aj slovenské prvky. Češtinu však Slováci používali od začiatku skôr len v písomnej podobe a nikdy ju nevnímali ako svoj vlastný jazyk.

Na Slovensku sa do 11. st. písalo po latinsky a po česky, ale pritom sa hovorilo domácim slovenským jazykom a vznikala slovenská poézia a ľudová slovesnosť, čo znamená rôzne rozprávky, básne, piesne, povesti, príslovia, porekadlá, pranostiky, hádanky, báje a balady, ktoré sa šírili ústne.

V 16. až 18. storočí slovenskí vzdelanci vyzdvihujú spevavosť, čistotu a bohatstvo slovenského jazyka a usilujú sa povýšiť slovenčinu na spisovný jazyk.

V 2. polovici 18. storočia dozrela myšlienka slovenského spisovného jazyka. Anton Bernolák ustanovil po prvý raz v roku 1787 slovenský spisovný jazyk, ustálil jeho pravopisnú sústavu a rozpracoval jeho gramatiku i slovník. Bernolák založil svoju kodifikáciu na západnej kultúrnej slovenčine, ktorá sa sformovala pôsobením vzdelancov na Trnavskej univerzite, no neujala sa.

Dnešný spisovný jazyk zaviedla až štúrovská generácia: Ľudovít Štúr, Jozef Miloslav Hurban a Michal Miloslav Hodža sa roku 1843 na schôdzke v Hlbokom rozhodli ustanoviť slovenský spisovný jazyk založený na stredoslovenskom nárečí. Ľudovít Štúr v roku 1846 odôvodnil potrebu spisovného slovenského jazyka a rozpracoval celú slovenskú gramatiku. Pri úprave pravopisu sa pridížal známeho „píš ako počuješ“, ako jeho predchodca. Nepoužíval sa ypsilon, všade sa písalo len mäkké l.

Štúrova forma slovenčiny sa rýchlo ujala, vydávali sa v nej knihy, časopisy, noviny a po istých úpravách trvá dodnes. Gramatiku spisovného jazyka na vedeckom základe rozpracoval Martin Hattala a v roku 1852 vydal gramatiku s názvom Krátka mluvnica slovenská, kde okrem iného zaviedol používanie ypsilonu.

Zásľuhu na šírení a rozvoji spisovnej slovenčiny mala Matica slovenská, vydávaním a šírením kníh a časopisov. Založená bola tisíc rokov po príchode Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu v roku 1863, fungovala 12 rokov a znovu otvorená bola v roku 1919. Takisto mali zásluhu na rozvoji slovenčiny prvé slovenské gymnáziá v Martine, Kláštore pod Znievom a v Revúcej.

Slovenský jazyk sa od 1. mája roku 2004 stal jedným z oficiálnych jazykov Európskej únie.

Tak toto bola vyčerávajúca história slovenského jazyka.

Aká je história vášho rodného jazyka? Môžete mi o tom napísať na emailovú adresu slovakforu@gmail.com. Teším sa na vaše správy.

Všetky transkripty a cvičenia nájdete na www.slovakforu.sk.

Tak a to bolo na dnes všetko. Ak sa vám podcast páči, zdieľajte ho prosím svojim kamarátom. Teším sa na vás v ďalšej časti. Prajem vám nádherný deň.

Між Чехією та Словаччиною ще існували культурні контакти. Вони посилювалися після заснування у 1348 р. Празького університету, де навчалися й словаки. Чеська мова на нашій території поширилася під впливом походів гуситів на Словаччину.

Чеська мова, на яку було перекладено Біблію, використовувалася як літературна в Словаччині до кінця XVIII століття. Поступово в цю мову проникають і словацькі елементи. Проте словаки з самого початку використовували чеську мову лише в письмовій формі і ніколи не сприймали її як свою мову.

У Словаччині до 11 ст писав латинською та чеською мовами, але водночас розмовляв рідною словацькою мовою та створив словацьку поезію та народну літературу, що означає різноманітні казки, вірші, пісні, чутки, прислів'я, приказки, прислів'я, загадки, байки та балади, що поширюються усно.

У 16-18 століттях словацькі вчені наголошують на пісенності, чистоті та багатстві словацької мови та прагнуть піднести словацьку мову до літературної.

У другій половині XVIII століття визріла ідея словацької літературної мови. Антон Бернолак уперше встановив словацьку літературну мову в 1787 році, зафіксував її орфографію, розробив граматику та словник. Бернолак базував свою кодифікацію на західній культурній словацькій мові, яка була сформована в результаті роботи вчених Трнавського університету, але не була прийнята.

Сучасну літературну мову запровадило лише покоління Штурів: Людовіт Штур, Йозеф Мілослав Гурбан і Міхал Мілослав Ходжа вирішили заснувати словацьку літературну мову на основі центральнословацького діалекту на зборах у Глбоках у 1843 році. У 1846 році Людовіт Штур обґрунтував необхідність писемності словацької мови та розробив повну словацьку граматику. Виправляючи правопис, він, як і його попередник, дотримувався відомого «пиши, як чуєш». Ypsilon не використовувався, всюди було написано тільки "l".

Штурська форма словацької мови швидко прижилася, нею публікувалися книги, журнали та газети, і після певних змін вона зберігається досі. Граматику письмової мови на науковій основі розробив Мартін Гаттала, а в 1852 році він опублікував граматику під назвою «Krátka mluvnica slovenská», де, серед іншого, ввів використання іпсилон.

Matica Slovenská відповідала за поширення та розвиток літературної словацької мови, видаючи та розповсюджуючи книги та журнали. Вона була заснована через тисячу років після прибуття Кирила і Мефодія до Великої Моравії в 863 році, діяла 12 років і була знову відкрита в 1919 році. Перші словацькі гімназії в Мартині, Клаштор-под-Зневом і Ревуці також сприяли розвитку Словацька мова.

З 1 травня 2004 року словацька мова стала однією з офіційних мов Європейського Союзу.

Отже, це була вичерпна історія словацької мови.

Яка історія вашої рідної мови? Ви можете написати мені про це на електронну адресу slovakforu@gmail.com. Я з нетерпінням чекаю почути від вас.

Усі транскрипти та вправи можна знайти на сайті www.slovakforu.sk.

Ну ось і все на сьогодні. Якщо вам подобається подкаст, поділіться ним із друзями. Я з нетерпінням чекаю зустрічі з вами в наступній частині. Бажаю тобі чудового дня.